

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 22/2009 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lagar
om ändring av lagen om utkomstskydd för ar-
betslösa och av vissa lagar som har samband
med den**

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 oktober 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa lagar som har samband med den (RP 179/2009 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Timo Meling, arbets- och näringsministeriet
- avdelningschef Olli E. Kangas, Folkpensionsanstalten

- verkställande direktör Heikki Pohja, Arbetslöshetsförsäkringsfonden
- ekonomisk expert Joonas Rahkola, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- finanspolitisk expert Ralf Sund, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- arbetskraftspolitisk ombudsman Heikki Taulu, Akava r.f.
- expert, JK Johan Åström, Finlands Näringsliv
- juridisk ombudsman Outi Tähtinen, Företagarna i Finland rf
- ordförande Lea Karjalainen, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation TVY
- kassadirektör Markku Virtanen, Servicebranschernas arbetslöshetskassa, även som representant för Arbetslöshetskassornas Samorganisation.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

De föreslagna ändringarna är ett led de centrala linjerna för reformen av den sociala tryggheten som kommittén för reformen av den sociala tryggheten har lagt fram.

I propositionen föreslår regeringen att det införs ett arbetsvillkor för arbetslöshetsdagpenning genom att arbetsvillkoret för den som första gången får arbetslöshetsdagpenning förkortas från 43 till 34 veckor. Vidare förkortas arbets-

villkoret för företagare från 24 till 18 månader. Samtidigt förtydligas de bestämmelser om arbetsvillkoret som reglerar övergång mellan lönearbete och företagande. Nivån på arbetslöshetsdagpenningen höjs genom att formeln för beräkning av den inkomstrelaterade dagpenningen och den förhöjda förtjänstdelen ändras samt genom att det för de 20 första arbetslöshetsdagarna betalas förhöjningsdel i fråga om grunddagpenningen och förhöjd förtjänstdel i fråga om den inkomstrelaterade dagpenningen. På grund av höjningen av den inkomstrelaterade dagpenningen slopas den förhöjda förtjänstdel som betalas för tilläggsdagar. Samtidigt föreslås också att den nuvarande maximala betalningstiden för förhöjningsdelen och den förhöjda förtjänstdelen förkortas från 150 till 100 dagar.

För att uppmuntra deltagande i aktiva åtgärder föreslås att under tiden för sysselsättningsfrämjade service betalas förhöjningsdel eller förhöjd förtjänstdel för högst 200 dagar. Betalning av förhöjningsdelen gäller också mottagare av arbetsmarknadsstöd. Också den maximala betalningstiden för omställningsskydd förlängs från 185 till 200 dagar. Sysselsättningsfrämjande service som berättigar till förhöjda förmåner ges en vidare definition än för närvarande och börjar omfatta bl.a. frivillig utbildning.

Den 36 månader långa maximitiden för jämkad arbetslöshetsdagpenning föreslås bli slopad.

Det föreslås att utbildningsförmånerna under arbetslöshet, det arbetskraftspolitiska vuxenutbildningsstödet och utbildningsdagpenningen

sammanslås till en förmån. Den arbetslöse för lika stor förmån oberoende av om han eller hon deltar i utbildning som arbets- och näringsbyrån skaffat eller i utbildning som han eller hon själv skaffat. Samtidigt slopas kravet på 10 års arbetshistoria som villkor för att delta i frivillig utbildning. Det stöd som betalas under tiden för arbetskraftspolitisk vuxenutbildning räknas in i maximitiden på 500 dagar för arbetslöshetsdagpenning.

För att förlänga arbetshistorien föreslås att den ålder då man får rätt till tilläggsdagar höjs från 59 år till 60 år. Ändringen gäller de arbetssökande som är födda 1955 eller senare. På grund av att åldersgränsen höjs utvidgas kommunernas skyldighet att sysselsätta äldre arbetstagare till att omfatta de arbetslösa som på grund av lagändringen inte längre har rätt till tilläggsdagar. Samtidigt föreslås att bestämmelserna om hur lönen ska bestämmas ändras så att arbete som ordnats på grund av skyldigheten inte sänker den arbetslöshetsdagpenning som ska betalas när arbetet upphört.

Det föreslås att lagen om altemneringsledighet ska ändras så att altemneringsersättningsbelopp beräknas utifrån arbetslöshetsdagpenningen i vilken inte ingår de förhöjningar som betalas på dagpenningen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den. Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Ändringarna bygger på strategierna från kommittén för en reform av den sociala tryggheten (den s.k. Sata-kommittén) och arbetsmarknadsorganisationernas framförhandlade förslag om pensionspolitiken och arbetslöshetsersättningarna för 2009—2014 från 1 januari i år. De är en

vidareutveckling av det breddade omställningsskyddet som trädde ikraft i juli.

I bakgrunden finns en oro för kommande brist på kvalificerad personal och en vilja att uppmuntra arbetslösa att utbilda sig. Genom högre utbildningsnivå för de arbetslösa och bättre möjligheter att få jobb vill man förbättra Finlands konkurrenskraft och stärka grunden för välfärdsamhället.

Läget har dock förändrats en aning på grund av den ekonomiska krisen då arbetslösheten har ökat kraftigt och varken utbildningen eller andra arbetskraftspolitiska åtgärder har hållit jämna steg med den. Som det ser ut nu kommer Finland i många år framöver att få kämpa med höga arbetslöshetssiffror. Reformen startar mitt under den värsta krisen, men den innefattar en del åtgärder för tiden efter svackan.

Förbättringarna gagnar i första hand arbetslösa med relativt lång tid i förvärvslivet och som får inkomstrelaterad ersättning eller är i utbildningsåtgärder eller andra aktiveringsåtgärder. Höjningen av gränsen för inkomstrelaterad dagpenning motiveras med att "gränsen under årens lopp har sjunkit realt". Det beror på att grunddagpenningen inte har stigit i samma takt som inkomstnivån eftersom den bara har höjts en gång med folkpensionsindex sedan början av 1990-talet. Förslaget rättar till eftersläpningen för dem som får inkomstrelaterad dagpenning, men inte för dem som lever på grundskydd. I de högre inkomstkategorierna stiger arbetslöshetsersättningen avsevärt om man räknar in den höjda förtjänstnivån och den höjda gränsen, med nästan 200 euro i månaden om månadslönen är 5 000 euro.

Men de som lever på grundskydd och särskilt de som länge levt på arbetsmarknadsstöd får inte större förbättringar. Dessutom föreslås åldersgränsen för arbetslöshetspensionsslussen bli höjd och utbildningsdagar bli inräknade i den maximala tiden på 500 dagar. Det kan leda till att fler arbetslösa går från inkomstrelaterad ersättning till arbetsmarknadsstöd.

Utskottet anser det viktigt att också nivån på det grundläggande skyddet uppmärksammas.

Det är motiverat att ändra ersättningen vid al-terneringledighet så att alla får ersättning på grundval av arbetslöshetsdagpenningen utan höjning.

Reformerna ska aktivera

För att människor ska delta i aktiveringsåtgärder föreslår regeringen att de under sysselsättningsåtgärderna ska få den höjda delen eller högre förtjänst i högst 200 dagar. Rätten att få förhöj-

ningen ska också gälla de som får arbetsmarknadsstöd. Dessutom förlängs den maximala utbetalningstiden för omställningsskydd från 185 till 200 dagar. De sysselsättningsfrämjande tjänster som berättigar till höjda bidrag ges numera en vidare definition och inbegriper bland annat frivillig utbildning.

Utbildningsförmånerna vid arbetslöshet slås ihop till ett bidrag och de arbetslösa får ett lika stort bidrag oberoende av om de deltar i utbildning som arbets- och näringsbyrå eller de själva har skaffat fram. Samtidigt slopas kravet på tio år i arbetslivet för att man ska få delta i frivillig utbildning.

Utskottet anser det viktigt att reformerna uppmuntrar arbetslösa att utbilda sig. Utskottet välkomnar särskilt förslagen att ge arbetslösa bättre möjligheter att delta i frivillig utbildning och att reformen också ska gälla de som får arbetsmarknadsstöd. En förutsättning är emellertid att arbets- och näringsbyrå godkänner utbildningen och anser att den ger den arbetslöse bättre möjligheter att få jobb. När någon hittar en bra utbildningsplats är det viktigt att det går snabbt och enkelt att få jobbsökarplanen kompletterad på arbets- och näringsbyrå, påpekar utskottet.

Begriplig lagstiftning och lätthanterligt genomförande

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa är mycket svårläst. I sista hand är det den verkställande parten, arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten, som utifrån sin information bestämmer vilken social förmån någon hör under. Det är mycket svårt att kontrollera om man har fått rätt bidrag och om beloppet är rätt uträknat.

Lagförslaget förtydligar uppbyggnaden av arbetslöshetsersättningarna när "utbildningsstöd" och "utbildningsdagpenning" försvinner och de arbetslösa i stället får arbetslöshetsersättning med höjning under utbildningstiden. Lagen blir mer svårläst av att arbetslöshetsdagpenningarna och arbetsmarknadsstödet är kombinerade med en "förhöjningsdel", "förhöjd förtjänstdel", "tilllägg till omställningsskydd" eller "förtjänstdel till omställningsskydd". För den som får grundläggande skydd är "förhöjningsdelen" och "till-

lägget till omställningsskydd" lika stora så de hade eventuellt kunnat slås ihop.

I propositionen räknar regeringen med att den nya lagstiftningen sysselsätter personalen lite mer än den gällande eftersom fler saker måste undersökas innan ansökan avgörs. Det är ett extra stort problem just nu när många arbetslöshetskassor är hårt belastade av det ökande antalet ansökningar.

I fortsättningen är det viktigt att satsa extra mycket på att förtydliga lagstiftningen och förenkla verkställigheten. Det bör bli mindre byråkratiskt att få sin ansökan om inkomstrelaterad dagpenning avgjord. I betänkandet (AjUB 7/2009 rd) om en ändring av samma lag förra våren påpekade utskottet vikten av att de arbetslösa får arbetslöshetsersättningar snabbare och ansåg det viktigt att regeringen tillsammans med arbetsmarknadens organisationer undersöker möjligheterna att snabba på handläggningen av ansökningarna genom att förenkla och förtydliga lagstiftningen om arbetslöshetsersättningar. Utskottet upprepar här sin ståndpunkt.

Resurserna

Reformen tar sikte på att göra de arbetslösa mer aktiva. Men utfallet kommer att vara beroende av hur stora resurser arbetskraftsförvaltningen kan avsätta för tjänster, kurser och andra aktiverande åtgärder. Om anslagen och de personella resurserna till utbildning och andra åtgärder inte höjs, kommer bara en del av de arbetslösa i fortsättningen att bli delaktiga av aktiveringsåtgärderna och bidragen. Anslagen för aktiveringsåtgärder har inte hållit jämna steg med arbetslöshetssiffrorna.

Utskottet understryker att de aktivitetsfrämjande målen inte kommer att nås om inte arbets- och näringsbyråerna får tillräckligt med personal och anslag för att i större omfattning aktivera de arbetslösa. Den frivilliga utbildningen utsätts för större tryck när arbetsförvaltningens åtgärder inte räcker till för alla intresserade. Därför bör det finnas tillräckligt stort utbud på utbildningsplatser för de arbetslösa som kan förbättra sina jobbchanser genom frivillig utbildning.

Hur olika befolkningsgrupper påverkas av förändringarna

Unga och personer med korta jobb

Unga och andra som inte varit i arbetslivet länge får bättre villkor när arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning första gången förkortas, från 43 till 34 veckor. Man får inkomstrelaterad dagpenning eller grunddagpenning efter att ha arbetat 34 veckor under 28 månader. Vidare förkortas kravet på medlemskap i löntagarkassa för inkomstrelaterad dagpenning från 10 månader till 34 veckor.

Personer med korta jobb får det bättre i och med att arbetsvillkoret förkortas och granskningsperioden för återinträde förlängs från 24 till 28 månader. De arbetslösa har mer tid på sig att samla ihop till arbetsvillkoret och då blir det lättare att ta in fler tillfälliga jobb i villkoret.

Tack vare att förtjänstdelen med höjning betalas ut vid sysselsättningsfrämjande åtgärder får unga det bättre eftersom det inte ställs krav på orsak till arbetslösheten eller tid i arbetslivet som vid omställningsskydd. Reformen gynnar alltså också personer med atypiska anställningar.

För att få det bidrag med höjning som betalas ut i början av arbetslösheten krävs det att arbetsökanden har varit arbetslös i tre år. Det räcker med att anställningen gällt och det ställs inga särskilda krav på arbetstid. Förslaget ger de arbetslösa med varierande arbetslöshets- och anställningstid bättre villkor. I dessa fall får de alltid bidrag med höjning efter att ha haft arbete i åtta månader.

Hur kvinnor och män påverkas

Det största förändringsförslaget gäller sättet att räkna ut inkomstrelaterad dagpenning. Ändringen är till nytta för dem som har tjänat över 2 300 euro i månaden. Den ändrade beräkningsregeln gynnar män mer än kvinnor eftersom män har högre löner.

Däremot gynnas kvinnorna av utbildningsbidragen eftersom de oftare går på kurs än män. Dessutom har kvinnor oftare än män deltidsarbete mot sin vilja. Därför är det viktigare för kvin-

nor än för män att maxtiden för den jämkade dagpenningen slopas. Bestämmelserna om bidraget med höjning som ges ut för tjugo dagar i början av arbetslösheten gynnar i viss mån personer med deltidsanställning regelbundna tidsbestämda anställningar, och de är oftast kvinnor. Också ändringarna i arbetsvillkoret gynnar kvinnorna eftersom de oftare än män har kortvariga tidsbegränsade anställningar.

Den förhöjda förtjänstdelen som ges ut efter lång tid i arbetslivet förkortas från 150 till 100 dagar. Ett villkor för att få den förhöjda delen är att man blir uppsagd av produktionsmässiga och ekonomiska orsaker och har arbetat i minst tjugo år. Det är ofta män som har långvariga anställningar som utmynnar i uppsägning. Följaktligen är det framför allt medelålders män med långvarig arbetslöshet som drabbas.

Hur långtidsarbetslösa påverkas

Arbetsmarknadsstöd ges ut till långtidsarbetslösa som inte får inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning eller grunddagpenning när kvoten på 500 dagar är uttömd. Arbetsmarknadsstöd till fullt belopp är lika stort som grunddagpenningen, 25,63 euro per dag.

I motsats till inkomstrelaterad dagpenning och grunddagpenning är arbetsmarknadsstödet behovsprövat. Den arbetslösas alla inkomster och hälften av partnerns inkomster beaktas. För arbetslösa utan familj dras 75 procent av arbetsmarknadsstödet av på den del av inkomsterna som är högre än 253 euro. För arbetslösa med familj dras 50 procent av arbetsmarknadsstödet av på den del av inkomsterna som är högre än 536 euro. Arbetsmarknadsstödet börjar minska när de sammanräknade inkomsterna är högre än 1 384 euro i månaden och upphör när de ligger över ungefär 2 460 euro i månaden. Inkomstgränsen för personer med familj höjs med 106 euro för varje barn under arton år familjen försörjer. Regeringen föreslår inga ändringar i de behovsprövade beloppen för arbetsmarknadsstödet trots att barnhöjningen på 106 euro inte har justerats sedan 1991, inkomstgränsen på 253 euro sedan 2002 och inkomstgränsen på 536 euro sedan 2004. Enligt lagen om utkomst-

skydd för arbetslösa borde inkomstgränserna för behovsprövningen ha justerats genom förordning i samma omfattning som lönenivån.

Utskottet vill framhålla att bristen på egna inkomster och fullständigt beroende av partnerns inkomster lätt kan leda till konflikter i familjen, att familjen flyttar isär och i vissa fall till skilsmässa. Behovsprövningen gör att arbetsmarknadsstödet minskar trots att partnern har ganska små inkomster, eftersom inkomstgränserna för prövningen inte har justerats i takt med inkomstutvecklingen.

Utskottet föreslår att social- och hälsovårdsutskottet undersöker möjligheterna att höja inkomstgränserna för att behovsprövningen inte ska sänka arbetsmarknadsstödet för familjer med små inkomster.

Arbetsvillkoret föreslås bli förlängt med den tid då personen är i sysselsättningsfrämjande åtgärder. Granskningsperioden har redan förlängts med utbildning, men inte med andra åtgärder inom arbetsförvaltningen, till exempel arbetsprövning, arbetslivsträning, arbetspraktik eller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Om granskningsperioden förlängs med dessa åtgärder, gynnar det långtidsarbetslösa eftersom de då lättare kan uppfylla arbetsvillkoret och söka arbetslöshetsdagpenning på nytt.

Äldre arbetslösa påverkas av förslaget att höja rätten för så kallade tilläggsdagar från 59 till 60 år. Ofta är det personer med rätt till tilläggsdagar som i första hand blir uppsagda. Äldre kan alltså få det bättre om de oftare får behålla jobbet. Kommunernas skyldighet att sysselsätta äldre arbetslösa utvidgas samtidigt till att kommunerna måste sysselsätta de arbetslösa som på grund av lagändringen inte har rätt till tilläggsdagar. När det arbete som kommunen måste ordna slutar sjunka inte arbetslöshetsdagpenningen av lönen.

Kommuner med ekonomiska problem kan få svårt att ordna meningsfullt arbete för alla äldre arbetslösa som beaktar deras utbildning och erfarenhet, påpekar utskottet. Ändringen kan leda till att de arbetslösa inte längre får inkomstrela-

terad ersättning utan bara arbetsmarknadsstöd om kommunen inte kan uppfylla sin sysselsättningsskyldighet som föreskrivet.

Ännu fler arbetslösa kan bli tvungna att avstå från inkomstrelaterad ersättning och bara få arbetsmarknadsstöd om utbildningsdagar börjar räknas in i maxtiden på 500 dagar. Tanken med förslaget är att arbetslösa snabbare ska söka till utbildning. Men utbildningsplatser hänger inte bara på de arbetslösas egen vilja utan också på utbudet. I dagsläget är det på många orter mycket svårt att få plats på arbetskraftspolitisk utbildning. Också för frivillig utbildning krävs det att man har en lämplig utbildningsplats. Det finns stora regionala skillnader och en lämplig utbildningsplats kan ligga långt från den arbetslöses hemkommun. En del av utbildningstiden kan på grund av ändringen infalla efter maxtiden på 500 dagar, om det drar ut på tiden med utbildningsplats. Då kan ändringen också leda till att intresset för utbildning minskar.

I kombination med arbetsmarknadsstödet får arbetslösa en höjningsdel på 4,41 euro per dag i 200 dagar för den tid som de får sysselsättningsfrämjande åtgärder. Ett villkor är dock att personen har fått arbetsmarknadsstöd i högst 500 dagar eller 180 dagar om han eller hon gått från arbetslöshetsdagpenning till arbetsmarknadsstöd. Långvarigt arbetslösa har ingen nytta av reformen trots att särskilt de kan vara i behov av aktivitet.

Företagare och deras familjemedlemmar

Arbetsvillkoret för företagare föreslås bli förkortat från 24 till 18 månader. Samtidigt är målet att det inte ska bli något avbrott i arbetslöshetsersättningen när en löntagare blir företagare och en företagare löntagare. Dessutom ges företagare rätt att få förhöjd förtjänstdel för sysselsättningsfrämjande tid. Ändringarna är en klar förbättring i utkomstskyddet för företagare.

Det är nödvändigt att förbättra skyddet, anser utskottet. Samtidigt påpekar utskottet att också familjemedlemmar till företagare snabbt måste få

bättre skydd vid arbetslöshet. Och det var tänkt att propositionen skulle innehålla ett förslag om detta, men det kom inte med i den slutliga propositionen eftersom det nödvändiga anslaget på en miljon euro inte hade avsatts.

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa har familjemedlemmar till företagare rätt att få utkomstskydd om de har förlorat arbetet av produktionsmässiga orsaker eller av liknande orsaker. Det är emellertid inte alltid som försämrade företagsverksamhet och sysselsättningskapacitet är relaterade till avvecklad produktionsinriktning eller liknande orsaker. Orsaken kan också vara att kunderna blivit färre och efterfrågan på företagets tjänster har minskat. I sådana fall kan det hända att företaget sysselsätter den ena företagarpartnern, medan verksamheten inte räcker till för att försörja hela familjen. Kravet på att produktionsinriktningen ska avvecklas betyder i de flesta fall att familjen måste avveckla hela verksamheten för att få arbetslöshetsersättning.

Familjemedlemmar som har arbetat i företaget måste ha rätt att få arbetslöshetsersättning när de inte längre har arbete för att förutsättningarna för permanent verksamhet inte längre finns och inkomsten från företaget ligger under minimiinkomsten, anser utskottet. Utskottet föreslår att social- och hälsovårdsutskottet tar in en ändring om detta i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Utlåtande

Med stöd av det ovan anförda föreslår arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

att social- och hälsovårdsutskottet ändrar lagen om utkomstskydd för arbetslösa för att familjemedlemmar till företagare ska få bättre skydd vid arbetslöshet på det sätt som utskottet föreslår och

att social- och hälsovårdsutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 12 november 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml (delvis)
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Hannakaisa Heikkinen /cent
Anna-Maja Henriksson /sv
Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vänst (delvis)
Esa Lahtela /sd

Jari Larikka /saml
Markus Mustajärvi /vänst
Paula Sihto /cent (delvis)
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd (delvis)
Kimmo Tiilikainen /cent
Jyrki Yrttiaho /vänst
ers. Krista Kiuru /sd (delvis)
Petri Pihlajaniemi /saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Propositionen har nära koppling till proposition 178/2009 rd och effekterna bör därför bedömas för båda två. Den innehåller både avgjorda förbättringar och en rad stora försämringar för arbetslösa.

Till de positiva ändringarna hör att arbetsvillkoret förkortas för både löntagare och företagare. Vidare slopas maxtiden för jämkad arbetslöshetsdagpenning. Däremot höjs inte arbetstidsgränsen eller ersättningsgränsen 90 % trots att problemen med proposition RP 222/2009 rd då hade kunnat undvikas. Den längsta utbetalningstiden för omställningsskydd stiger till 200 dagar, och det är motiverat. De som omfattas av rätten till tilläggsdagar får inte sin arbetslöshetsersättning nedsuren på grund av obligatoriskt arbete eftersom lönen inte slås fast på nytt.

Propositionen negligerar uppenbara brister i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetskraftsservice och gör en rad försämringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

För det första kommer benägenheten att vilja utbilda sig sjunka av att utbildningstiden räknas in i maxtiden på 500 ersättningsdagar trots att propositionen utgår från motsatt antagande. I små ekonomiska regioner eller regioner med långa avstånd är utbildningsutbudet begränsat och arbetslösa hittar inte alltid lämpliga utbildningsplatser. Ekonomiska och familjerelaterade skäl hindrar många arbetslösa att gå på utbildning utanför sin hembygd.

Många låter bli att söka till någon kurs om ersättningen riskerar att halveras under utbildningen. Ju närmare gränsen på 500 dagar kommer desto mindre benägna är de arbetslösa att utbildas sig. Det beror inte på bristande aktivitet utan är en ekonomisk nödvändighet. Om pengarna inte räcker till för livhanken så räcker det helt enkelt inte. Att höja ersättningen för uppehälle med en eller två euro är mest en vits för det är årtal sedan den typen av bidrag höjdes senast.

På större orter vill så många arbetslösa gå på utbildning att det rent matematiskt sett är svårare att få plats på arbetskraftspolitisk utbildning än på universitetet. Inom kort kommer den regionala disproportionen mellan antalet utbildningsplatser och arbetslösa att bli ännu tydligare. De nuvarande anslagen vid arbets- och näringsministeriet räcker inte till för att tillgodose de ökande utbildningsbehoven. I dagsläget finns det färre arbetslösa i aktiveringsåtgärder än för ett år sedan trots att arbetslösheten, särskilt bland unga, har ökat markant.

Det är svårt att motivera varför utbildningstiden ska räknas in i den maximala utbetalningstiden för utkomstskydd. Vi pratar snarare om en sparlag som avser att låta en stor grupp arbetslösa att leva på arbetsmarknadsstöd och sedan tvinga dem att ta vilket arbete som helst på orimliga villkor.

För det andra höjs inte arbetslöshetsersättningen ens nu trots att arbetslöshet är den största enskilda orsaken till fattigdom i Finland. Inte alla arbetslösa har rätt att få höjningsdelen 20 dagar i början av arbetslösheten. Dessutom gäller inte omställningsskyddet alla arbetslösa. Propositionen särbehandlar alltså olika grupper av arbetslösa utan att det finns någon som helst arbetskraftspolitisk orsak till det. Förslaget rättar till eftersläpningen för dem som får relativt hög inkomstrelaterad dagpenning, men inte för dem som lever på grundtrygghetsbidrag. Det hade inte funnits några problem om grunddagpenningen hade varit kopplad till inkomstutvecklingen, som det i den ursprungliga lagen från 1984.

Också i fortsättningen kommer de som lever på arbetsmarknadsstöd att ha det värst. Arbetslösa med relativt lång tid i arbetslivet och inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning tjänar på de goda sidorna med propositionen. Det nya sättet att räkna ut inkomstrelaterad ersättning gynnar dem som blir arbetslösa efter att ha haft ett relativt högavlönat arbete. Ändringen är till större

nytta för män eller för kvinnor, men det slår mest mot män att utbetalningen av höjningsdelen, som grundar sig på långvarigt förvärvsarbete, skärs ner till hundra dagar.

Inte heller nu föreslås behovsprövningen bli slopad. Det är förnedrande att partner som bör i samma hushåll inte ska få någon som helst ersättning vid arbetslöshet. Men en arbetslös som bor på samma sätt får en lika stor grunddagpenning som den andra parten utan behovsprövning.

Propositionen bygger upp en så byråkratisk snårskog av förmåner beroende på arbetslöshetens längd och början och tid i arbetslivet att ingen vanlig människa, och ofta inte heller myndigheterna, lyckas klura ut vad reglerna avser. Propositionen bidrar inte till någon större klarhet i utkomstskyddet för arbetslösa eller bidragen. Man kan utgå från att de som betalar ut ersättningarna kommer att få ännu större arbetsbörda. Till exempel en sakkunnig från Folkpensionsanstalten säger i sitt yttrande att lagen är svår att verkställa och att den är så svårtydd att folk har svårt att förstå vilka bidrag de har rätt att få.

Också andra punkter i propositionen kan kritiseras. Den höjda åldersgränsen för rätt en till tilläggsdagar påverkar nästan inte alls pensionsåldern eller tiden i arbetslivet. Däremot spelar många andra faktorer en roll för hur länge man orkar och arbetar kvar. Åldersdiskrimineringen på arbetsmarknaden beror inte bara på åldersgränsen för tilläggsdagar. I vissa fall föredrar arbetsgivarna att säga upp äldre medarbetare, men ofta görs det i samförstånd med de anställda. Lösningarna för att folk ska arbeta kvar längre måste sökas någon annanstans än i formaliserade åldergränser i lagar.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att lagförslag 2—4 godkänns utan ändringar och

att lagförslag 1 godkänns med ändringar (Avvikande meningens ändringsförslag).

Avvikande meningens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 1 kap. 2 § 3 mom., 4 kap. 6 §, 6 kap. 10 § och 9 kap., av dem 4 kap. 6 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 970/2003 och 9 kap. jämte ändringar,

ändras 3 kap. 1 §, 3 § 1 och 2 mom., 4 § 1 mom. och 5 § 2 punkten, 4 kap. 5 § 3 mom. och 7 § 1 mom., 5 kap. 2 och 3 §, 4 § 4 mom., 5 § 2 mom., 6, 7 och 10 § samt 13 § 1 och 2 mom., 6 kap. 1—3 §, 3 a och 3 b §, 5 § 1 och 2 mom. samt 7—9 §, 7 kap., IV avdelningen, 11 kap. 1 § 1 mom. samt 14 kap. 2 § 1 mom., 2 a och 3 §, 3 a § 2 mom., 3 b § 1 mom. och 3 d § 1 mom.,

av dem 3 kap. 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 344/2009, 3 § 1 mom. och 5 kap. 4 § 4 mom. sådana de lyder i lag 462/2006, 3 kap. 4 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1354/2007, 4 kap. 5 § 3 mom. och 6 kap. 2 § sådana de lyder i lag 459/2005, 5 kap. 3 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1047/2004 och 997/2008, 5 kap. 7 § sådan den lyder i nämnda lagar 1047/2004, 462/2006 och 997/2008, 5 kap. 10 § sådan den lyder delvis ändrad i sistnämnda lag, 5 kap. 13 § 1 mom. och 6 kap.

3 a och 3 b § sådana de lyder i lag 472/2009, 5 kap. 13 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1180/2005, 6 kap. 1 och 3 § sådana de lyder delvis ändrade i nämnda lag 459/2005, 6 kap. 7 § sådan den lyder i lag 636/2004, 6 kap. 8 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1047/2004, 6 kap. 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1252/2006, 7 kap. och IV avdelningen jämte ändringar, 11 kap. 1 § 1 mom. samt 14 kap. 3 §, 3 a § 2 mom., 3 b § 1 mom. och 3 d § 1 mom. sådana de lyder i lag 1217/2005, 14 kap. 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 608/2004 och 14 kap. 2 a § sådan den lyder i nämnda lag 997/2008, samt

fogas till 5 kap. en ny 10 a § samt till 6 kap. nya 3 c—3 e § och en ny 5 a § som följer:

3 kap.	6 kap.
Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner	Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet
1, 3—5 § (Som i AjUU)	1 § <i>Arbetslöshetsdagpenningens belopp</i>
4 kap.	Grunddagpenningen är 32,00 euro per dag. (2—4 mom. som i AjUU)
Jämkade och minskade arbetslöshetsförmåner	2 § (Som i AjUU)
5 och 7 § (Som i AjUU)	3 § <i>Betalning av förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel då arbetslösheten börjar</i>
5 kap.	Förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel betalas för sammanlagt högst 20 dagar till en arbets-sökande som har varit i arbete sammanlagt minst tre år innan rätten till arbetslöshetsdagpenning började. (<i>Utesl.</i>). (2 mom. <i>utesl.</i>) (2 mom. som 3 mom. i AjUU)
Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning	3 a § <i>Betalning av förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel sedan en lång arbetshistoria avslutats</i>
2—7, 10 och 10 a § (Som i AjUU)	(1—3 mom. som i AjUU) Förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel betalas för sammanlagt högst 100 dagar. (<i>Utesl.</i>).
13 § <i>Självrisktid</i>	3 b—3 e, 5 och 5 a § (Som i AjUU)
Arbetslöshetsdagpenning betalas efter det att en person har varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån en tid som motsvarar sammanlagt <i>fem</i> fulla arbetsdagar under högst åtta på varandra följande kalenderveckor. Självrisktiden åläggs en gång per maximal utbetalningstid för arbetslöshetsdagpenning enligt 6 kap. 7 §. (2 mom. som i AjUU)	

7 §

Dagpenningsperiodens maximitid

(1 och 2 mom. som i AjUU)

Den som innan den 500 dagar långa tiden med arbetslöshetsdagpenning går ut har inlett arbetskraftspolitisk vuxenutbildning enligt 6 kap. i lagen om offentlig arbetskraftsservice eller frivillig utbildning enligt 9 kap. i samma lag kan dock få arbetslöshetsdagpenning fram till dess att utbildningen avslutas. (Nytt)

8 §

(Som i AjUU)

9 §

Rätt till tilläggsdagar

(1 och 2 mom. som i AjUU)

(3 mom. *utesl.*)

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

1 §

Rätt till arbetsmarknadsstöd

Rätt till arbetsmarknadsstöd enligt denna lag har en arbetslös

1) som inte uppfyller arbetsvillkoret, eller

2) vars rätt till arbetslöshetsdagpenning har upphört på grund av att maximitiden enligt 6 kap. 7 eller 9 § har gått ut, och

(3 punkten *utesl.*)

(2 mom. som i AjUU)

2—5 §

(Som i AjUU)

6—9 §

(*Utesl.*)

6 och 7 §

(Som 10 och 11 § i AjUU)

IV. DEL

Avdelningen sysselsättningsfrämjande service

10 kap.

Allmänna bestämmelser om förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service

1—6 §

(Som i AjUU)

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

1 §

(Som i AjUU)

14 kap.

Särskilda bestämmelser

2—3 d §

(Som i AjUU)

Ikraftträdandebestämmelsen

(1—4 mom. som i AjUU)

(5 mom. *utesl.*)

(5—9 mom. som 6—10 mom. i AjUU)

Helsingfors den 11 november 2009

Markus Mustajärvi /vänst
Merja Kyllönen /vänst
Jyrki Yrttiaho /vänst

Jukka Gustafsson /sd
Esa Lahtela /sd
Katja Taimela /sd